

NIEDOŹRZAŁY (18) *part praet act*

niedoźrzały (4), **niedojrzały** (3), **niedojrzały** (2), **niedożrały** (2), **niedożrzały** (1), **niedordzały** (1), niedoźrzały *a.* niedożrzały (5); niedoźrzały *SienLek* (2), *RejZwierc*; niedojrzały *WujNT*, *KlonWor*; niedożrzały *SapEpit*; niedożrały *BibRadz*; niedożrzały *Leop*; niedordzały *KochTr*; niedoźrzały *a.* niedożrzały *Calag*; niedoźrzały : niedojrzały : niedożrały *Mącz* (1:1:1); niedożrały : niedoźrzały *a.* niedożrzały *FalZioł* (1:4).

W pisowni łącznej (15), *w rozłącznej* (3).

e oraz *o jasne*; -*a-* (12), -*ã-* (1) *BibRadz*.

sg m N niedoźrzały (3). ◊ *A* niedożrały (2). ◊ *f N* niedożrzała (1). ◊ *n N* niedożrzał(e) (1). ◊ *pl N* subst niedożrzał(e) (4). ◊ *G* niedożrzałych (6). ◊ *A subst* niedożrzał(e) (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVIII w. s.v. dożrzały* oraz *XVII w. s.v. 1. dojrzeć*.

I. W funkcji właściwej (17) :

1. Który jeszcze nie dojrzał, nienależycie rozwinięty (o owocach i ziarnie); inutilis Vulg, PolAnt; immaturus Calag, Cn; acer Mącz; praeproperus Cn (15) : Też wwarzony blufzcz w ługu z łupinami orzechow włoskich nie dojrzałych: włoży czerni *FalZioł* I 48b; á włoż w nią [sklenicę] jagod Winnych nie dojrzałych *FalZioł* II 18c, III 13b, V 96; *Mącz* 263d, 475d; *SienLek* 52v, 141v; Też thego trzeba dopilnować/ áby ziarno było dobrze wyfchłe/ bo mokre álbo niedożrzałe pewnie zgnije. *RejZwierc* 109v; *Calag* 532a; iáko drzewo zrzuca nie dojrzałe figi [grossos suos] gdy od wiatru wielkiego bywa záttrzęsione *WujNT Apoc* 6/13.

W przeciwstawieniu: »dożrzały ... niedożrzały« (1): Brzoskinie odmiękczią żywot gdy fą dożrzałe á świeże/ ale niedożrzałe á ktemu wwiędle/ ti więczy zaftanawiaią łtolcze. *FalZioł* I 110c.

W charakterystycznych połączeniach: niedożrzała(-y, -e) brzoskinia, figa, głowica makowa (makowka) (2), jagoda (winna) (2), leśne jabłko, oliwka, orzech włoski, tarnki, ziarno.

Przen (3) :

Wyrażenie: »owoc (jest) niedozr(z)wały« = *fructus inutilis Vulg, PolAnt* (2): *Leop Sap* 4/5; Aleć wielkość złośników [...] złatorofli cudzołożnych rozkorzeni lię [...]. Połamią lię niedożrłe gałęzi około/ á owoc ich będzie niczemny y niedożrały ku iedzeniu/ á ku żadney rzeczy niegodny. *BibRadz Sap* 4/5.

a) O poezji: Nie będący w pełni rozkwitu, początkowy, nieumiejętny (1) : ZNiwá mego pierwfzy kłos niofęc niedożrzały *SapEpit ktv*.

2. Który nie osiągnął wieku dojrzałego, młody wiekiem, niedorośły (o człowieku); w przen (1) :

Wyrażenie: »owoc niedordzały« (1): Zem widział vmiéráiąc miłé dżięcię łwoie. Widziałem [śmierci]/ kiedyś trzęfłá owoc niedordzały *KochTr* 5.

**** Bez wystarczającego kontekstu** (1) : *Impubescens*, tam de plantis et arboribus dicitus, quam hominibus, Nie dośtały/ Niedoyżrzały. *Mącz* 329a.

II. W funkcji przymiotnika: *Przedwczesny* (1) : A iefli śmierć zágryżie niedoyżrzała Páná: Iuż łługá/ podufzczony będąc od łzátáná/ Vczyni lię dziedzicem *KlonWor* 57.

Synonimy: **1.1.** niedostały, niedoszły, nieustały, nieużrzały; **2.** niedorośły, niedostały, niedoszły; **II.** nieczesny.

Cf **DOŹRZAŁY**

AŹ